

СТ А Н О В И Щ Е

**ОТ ДОЦ. КРИСТИНА ПЕТРОВА ЗАХАРИЕВА
РУСЕНСКИ УНИВЕРСИТЕТ „АНГЕЛ КЪНЧЕВ“**

Факултет „Обществено здраве и здравни грижи“,

на дисертационен труд на Ивелина Драгиева Добрева

на тема

СОЦИАЛНО-ПСИХОЛОГИЧЕН И ДИАГНОСТИЧЕН ПОДХОД НА МЕДИЦИНСКИЯ ЛАБОРАНТ КАТО ЧАСТ ОТ МУЛТИДИСЦИПЛИНАРЕН ЕКИП ЗА ЛЕЧЕНИЕ НА ПАЦИЕНТИ СЪС SARS-COV-2

Научни ръководители

Доц. Емилия Георгиева, д.оз.

Доц. Д-р Цветелина Търпоманова, д.м.

За присъждане на образователната и научна степен „доктор“ в област на висше образование: 7. Здравеопазване и спорт, Професионално направление 7.4. Обществено здраве, научна специалност: Управление на здравните грижи.

Данни за процедурата

Ивелина Драгиева Добрева със заповед на Ректора на Медицински Университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“, Варна № Р-109-303 от 27.07.2022 г. е зачислена като докторант в самостоятелна форма на обучение в Докторската програма по „Управление на здравните грижи“, Катедра „Здравни грижи“, Филиал Сливен към Медицински област на висше образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление университет, Варна за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ в 7.4. Обществено здраве, по докторска програма „Управление на здравните грижи“. Предвид доклад с вх. № 031-17/08.02.24 г. на проф. Иван Стоянов Александров, д.пс.н., Директор на Филиал Сливен към Медицински университет Варна, с решение на Академичния съвет по протокол № 82/12.02.2024 г., Ивелина Добрева е отчислена с право на защита със Заповед на Ректора на МУ-Варна № Р-109-51 от 15.02.2024 г.

Дисертационният труд е обсъден и предложен за защита на катедрен съвет на Катедрата по Здравни грижи при Филиал Сливен МУ Варна на 29.11.2023г.

Настоящото становище представям в качеството си на член на Научно жури, избрано и гласувано от АС на МУ - Варна (Протокол № 82/12.02.2024 г.), назначено съгласно Заповед на Ректора на Медицинския университет - Варна № Р-109-51 от 15.02.2024 г. за осигуряване на процедура по защита на дисертационен труд на тема „Социално-психологичен и диагностичен подход на медицинския лаборант като част от мултидисциплинарен екип за лечение на пациенти със Sars-cov-2“. Съгласно протокол № 1/26.02.2024 г. от първо заседание на Научното жури съм определена да представя становище за дисертационния труд.

Представеният комплект материали на хартиен и електронен носител е подготвен в съответствие със Закона за развитие на академичния състав в Република България и Правилника за развитие на академичния състав на Медицински университет - Варна.

Образование и обучение

След завършване на базовото си медицинско образование, специалност „Медицински лаборант“ в ИПЗГ гр. Пловдив през 1990 г., Ивелина Добрева продължава устойчиво професионалното си развитие и обучение. През 1995 г. придобива полувисше образование в ПМИ гр. Пловдив, специалност Медицински лаборант, през 2011 г. бакалавърска степен по „Управление на Здравните грижи“ в Тракийски Университет, Медицински факултет гр. Стара Загора, магистърска степен през 2015 година по „Управление на Здравните грижи“ в Медицински Университет гр. Пловдив.

Професионална реализация

От 1990 г. до 1996 г. работи на длъжност медицински лаборант в ОРБ Стара Загора. През периода 1996-2006 г. работи на длъжност Медицински лаборант в УМБАЛ „Проф. д-р Стоян Киркович“, Стара Загора, от 2006 г. до 2011 г. работи на длъжност Медицински лаборант в ДКЦ „Ритъм“, Стара Загора, от 2011 до 2016 г. е преподавател в Медицински колеж Тракийски университет, Стара Загора. Професионалната и реализация от 2012 г. продължава в МЦ-МК Берое ЕООД гр. Стара Загора, а от 2016 г. до настоящия момент е старши преподавател Медицински колеж Тракийски университет, Стара Загора.

Академичното развитие на Ивелина Добрева започва през 2014 г. и продължава до момента като докторант в самостоятелна форма на обучение във Филиал – Сливен към Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“, Варна, Катедра „Здравни грижи“. Докторантката ръководи занятия по учебните дисциплини Клинична лаборатория и Клинична практика. Множеството участия в проекти, научни прояви и различни форми на продължаващо обучение са свидетелство за непрекъснатия стремеж на Ивелина Добрева към професионално развитие и усъвършенстване; използва английски и френски език.

Характеристика на дисертационния труд

Дисертационният труд, разработен от Ивелина Добрева е в обем от 160 страници със стандартната за професионалното направление структура: въведение, първа глава „Литературен обзор“; втора глава „Методология и организация на научното проучването“; трета глава „Резултати от собствено проучване и обсъждане“; четвърта глава „Подходи за подобряване и поддържане на психичното здраве на медицинските лаборанти“; заключение; изводи; препоръки; приноси; използвана литература и приложения. Текстът е илюстриран с 16 таблици и 52 фигури. Съдържанието отговаря на темата и отразява резултатите от направените изследвания. Библиографската справка съдържа 152 заглавия от които 66 на кирилица, 74 на латиница и 12 интернет страници. Използваните литературни източници отговарят на тематичната насоченост и са акуратно цитирани в съответствие с изискванията.

Предложеният за защита дисертационен труд е резултат на дългогодишната и целенасочена работа на Ивелина Драгиева Добрева като преподавател и изследовател.

Оценка актуалността на темата

Дисертационният труд на Ивелина Добрева третира актуален проблем свързан с необходимостта от специфичен социално-психологичен и диагностичен подход на медицинските лаборанти като част от мултидисциплинарен екип за диагностика и лечение на пациенти със Sars-Cov-2. Актуалността на представения дисертационен труд се определя от негативното отражение на Ковид пандемията на психичното и физическото здраве на работещите медицински специалисти на първа линия и на психичното здраве на пациентите със Sars-Cov-2. Медицинските лаборанти са едни от първите здравни специалисти поели риска както от непосредствено заразяване и така и риска на психологическата отговорност при комуникация с пациентите. Ползата от такъв подход би била комплексна - запазване на психичното здраве на работещите

лаборанти и намаляване на повишена психологична уязвимост на пациентите.

Всичко горе изложено определя темата като актуална и интересна с оглед редуциране на напрежението и тревожността на медицинските лаборанти, пациенти, техните семейства и повишаване качеството им на живот. Избраната тема е дисертабилна и позволява да се направят аргументирани изводи, предложения и да бъдат формулирани приносни аспекти.

Във въведението е представена социалната, научната и практико-приложната значимост на изследвания проблем, обоснована е актуалността на избраната тема.

Литературен обзор

Литературният обзор е посветен на различни аспекти на изучавания проблем. Докторантката прави аналитичен обзор на литературата, като разглежда в исторически план пандемията от Ковид, ролята и функциите на медицинския лаборант като част от интердисциплинарния екип за диагностика и лечение на пациенти със Sars-Cov. Отразен е международния опит при организирането и предоставянето на грижи за пациенти заболели с Ковид, и ограничаване разпространението на заразата. В логична последователност докторантката разглежда социално-психологична характеристика на пациенти със Sars-Cov-2, влиянието на болничната среда върху психиката на пациентите с Ковид и влиянието на пандемията върху психичното здраве на здравните специалисти. Опитът и познанията на докторантката способстват за задълбочено анализиране на лабораторния минимум-максимум в диагностичния процес и на лабораторните показатели/клинична пътека по лечение на SARS-COV-2. Очертана е координацията в мултидисциплинарния екип в действащата система при диагностиката и лечението на пациенти с Ковид. Отразени са специфика на комуникацията с болни от Ковид и личностните качества на членовете от мултидисциплинарния екип имащи значение при взаимодействието с болни от Ковид.

Широко обхватния по различните аспекти на проблема и добре структуриран литературен обзор показва добри познания на докторантката в изследваната област и задълбочено навлизане в проблематиката на дисертационния труд.

Методология и организация на проучването

В глава Втора на дисертационния труд Ивелина Добрева е представила целта, задачите, методиката и организацията на проучването. Основната цел е ясно формулирана и научно издържана: „Да се изследва необходимостта от социално-психологичен и диагностичен подход на медицинския лаборант като част от мултидисциплинарен екип за диагностика и лечение на пациенти със Sars-Cov-2“. Формулирани са пет задачи, дефинирани реалистично, постижими при използване на предлаганите методи и съответстват на поставената цел. Заложени са 3 работни хипотези. Представена е в детайли методиката, организацията на проучването – време, предмет, обект, обхват, етапи, методи, критерии, показатели и инструментариум.

В проучването са обхванати 200 респонденти, разделени в три групи:

I група – 50 практикуващи лекари и медицински сестри в гр. Стара Загора,

II група – 50 практикуващи медицински лаборанти в гр. Стара Загора,

III група – 100 пациенти преболели Sars-Cov-2 в амбулаторни условия или в болнична среда в гр. Стара Загора.

Проучването е проведено в няколко етапа, определени са инструментариума, мястото и периода на провеждане, използвани са документален, социологичен и статистически методи. За постигане на научноизследователските цели докторантката е разработила и приложила три анкетни карти за: проучване мнението на лекари и медицински сестри относно собственото им и това на пациентите психологично

състояние, оценката им за ролята на медицинския лаборант в мултидисциплинарния екип, споделяне на проблемите и препоръки (18 въпроса-16 затворени и 2 отворени); проучване мнението на пациенти, преболедували Ковид, относно психическото им състояние и тревожност по време на заболяването, както и отношението на медицинските лаборанти и другия медицински персонал към тях (11 въпроси -10 затворени и 1 отворен) и проучване мнението на работещи медицински лаборанти относно необходимостта от специфичен социално-психологичен и диагностичен подход на медицинските лаборанти, като част от екипа работещ с Ковид болни (20 въпроса-18 затворени и 2 отворени). Научният инструментариум е подходящ за конкретната проблематика и позволява да се правят аргументирани изводи.

Анкетното проучване е проведено след одобрение от Комисия по етика на научните изследвания при Медицински университет, Варна (решение № 123/15.12.2022 г.) през месеците февруари, март и април 2023 г.

Резултатите от собственото проучване и тяхното обсъждане докторантката представя в глава трета на дисертационния труд.

Третата глава разкрива реалното състояние на проблема в практиката, предоставя получените резултати от констатиращото изследване. Направен е задълбочен анализ на данните и обсъждане на резултатите от анкетно проучване, проведено сред практикуващи лекари, медицински сестри, медицински лаборанти в гр. Стара Загора и пациенти преболедували Sars-Cov-2 в амбулаторни условия или хоспитализирани в гр. Стара Загора. Представена е теоретична, математическа и статистическа обработка на емпиричните данни, и интерпретацията им.

Представените резултати и тяхното обсъждане, отговарят в пълна степен на заложените хипотези, цел и задачи от докторантката. Изложението на получените данни и тяхното обсъждане представят уменията на докторантката да прилага уместно подходящите методи за анализ и да интерпретира задълбочено получените резултати.

В Четвърта глава е представен „Модел за превенция на психичното здраве на медицинските лаборанти“. Докторантката акцентира на редица ползи от въвеждането на модела в практиката - снижаване нивото на стрес и тревожност на медицинските лаборанти не само в условията на пандемия от Ковид, а и в ежедневната им работа, използване ресурсите на мрежата за социална подкрепа, която трябва да се осигурява основно от ресурсите по вертикала – подкрепа от началниците и по хоризонтала от самите колеги.

Приносната част на дисертационния труд се състои от пет приноса с теоретично-познавателен характер и три с практико-приложен характер. Приносите в дисертационния труд обогатяват научното знание и подпомагат практиката.

С теоретично-познавателен характер

Извършен е задълбочен анализ на нормативни документи и публикуваната по темата българска и чуждестранна литература.

Проучено е мнението на практикуващи медицински лаборанти относно необходимостта от допълнително обучение за овладяване на техники за специфичен психологичен подход към пациентите, както и да се определи мястото на медицинските лаборанти в мултидисциплинарните екипи.

Идентифицирани са факторите, влияещи върху психичното здраве на медицинските лаборанти и други специалисти по здравни грижи работещи с пациентите със Sars-Cov-2.

Направен е анализ на мнението на пациенти преболедували Ковид-19 относно необходимостта от специфичен психологичен подход към тях от страна на медицинските лаборанти.

С практико-приложен характер

Разработен е модел за превенция на психичното здраве на медицинските лаборанти и алгоритъм за прилагане.

Разработена е констелация за клинично-лабораторни изследвания на пациенти заразени с вируса на Ковид с предложение за включването и в учебния план на студентите, специалност медицинските лаборанти - ще допринесе за оптимизиране на учебния процес и за формиране на професионални умения и компетенции.

СДО на медицинските лаборанти е от изключително значение за изграждането на специфичен социално-психологически подход към пациентите по време на лабораторния контрол.

На база резултатите от направеното проучване, анализа на литературата и международния опит са формулирани 6 извода, които представляват същността на представеното научно изследване. Нямам въпроси и бележки към докторантката, а само препоръка - да продължи да работи по избраната тема, като подготвя в подходяща форма информационни материали и издаде монография с цел популяризиране на социално-психологичния и диагностичен подход на медицинския лаборант като част от мултидисциплинарен екип за лечение на пациенти със SARS-COV-2 и модела за превенция на психичното здраве на медицинските лаборанти.

Във връзка с дисертационния труд докторантката е представила две публикации в една от които е в съавторство.

Формулираните препоръки са стойностни и с точни адресанти – Министерство на здравеопазването, Медицинските университети, Ръководствата на специалността „Медицински лаборант“ в Медицинските колежи и Българската асоциация на професионалистите по здравни грижи.

Дисертационния труд е написан на добър език, прецизен по отношение на терминологията. Оформени са три приложения, включващи анкетни карти, използвани в хода на проучването.

Авторефератът отговаря по структура на общоприетите изисквания. Съдържанието на дисертационния труд е отразено пълно и точно. Представени са най-съществените резултати и установените зависимости, както и изводите, приносите, и препоръките от проучването.

Заклучение

Представеният дисертационен труд показва задълбочено владение на изследваната материя от докторантката. Оценявам значимостта и актуалността на темата на дисертационния труд. При разработване на дисертационния труд докторантката демонстрира съзнателност, целенасоченост и безпристрастност при провеждане на проучването, и умения за прилагане на методологията на научно-изследователската работа, което е една от целите на докторантското обучение.

На основание на горе изложеното напълно убедено и обективно давам своя положителен вот и предлагам на почитаемите членове на Научното жури да гласуват положително за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по научната специалност „Управление на здравните грижи“, област на висше образование 7. „Здравеопазване и спорт“, професионално направление 7.4. „Обществено здраве“ на **Ивелина Драгиева Добрева.**

26.04.2024 г.

Русе

Доц. Кристина Захариева, дп

Разработен е модел за превенция на психичното здраве на медицинските лаборанти и алгоритъм за прилагане.

Разработена е констелация за клинично-лабораторни изследвания на пациенти заразени с вируса на Ковид с предложение за включването и в учебния план на студентите, специалност медицинските лаборанти - ще допринесе за оптимизиране на учебния процес и за формиране на професионални умения и компетенции.

СДО на медицинските лаборанти е от изключително значение за изграждането на специфичен социално-психологически подход към пациентите по време на лабораторния контрол.

На база резултатите от направеното проучване, анализа на литературата и международния опит са формулирани 6 извода, които представляват същността на представеното научно изследване. Нямам въпроси и бележки към докторантката, а само препоръка - да продължи да работи по избраната тема, като подготвя в подходяща форма информационни материали и издаде монография с цел популяризиране на социално-психологичния и диагностичен подход на медицинския лаборант като част от мултидисциплинарен екип за лечение на пациенти със SARS-COV-2 и модела за превенция на психичното здраве на медицинските лаборанти.

Във връзка с дисертационния труд докторантката е представила две публикации в една от които е в съавторство.

Формулираните препоръки са стойностни и с точни адресанти – Министерство на здравеопазването, Медицинските университети, Ръководствата на специалността „Медицински лаборант“ в Медицинските колежи и Българската асоциация на професионалистите по здравни грижи.

Дисертационния труд е написан на добър език, прецизен по отношение на терминологията. Оформени са три приложения, включващи анкетни карти, използвани в хода на проучването.

Авторефератът отговаря по структура на общоприетите изисквания. Съдържанието на дисертационния труд е отразено пълно и точно. Представени са най-съществените резултати и установените зависимости, както и изводите, приносите, и препоръките от проучването.

Заключение

Представеният дисертационен труд показва задълбочено владение на изследваната материя от докторантката. Оценявам значимостта и актуалността на темата на дисертационния труд. При разработване на дисертационния труд докторантката демонстрира съзнателност, целенасоченост и безпристрастност при провеждане на проучването, и умения за прилагане на методологията на научно-изследователската работа, което е една от целите на докторантското обучение.

На основание на горе изложеното напълно убедено и обективно давам своя положителен вот и предлагам на почитаемите членове на Научното жури да гласуват положително за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по научната специалност „Управление на здравните грижи“, област на висше образование 7. „Здравеопазване и спорт“, професионално направление 7.4. „Обществено здраве“ на **Ивелина Драгиева Добрева.**

24.04.2024 г.

Русе

Доц. Кристина Захариева, дп

Заличено на основание чл. 5,
§1, б. „В“ от Регламент (ЕС)
2016/679